

ȘCOALA NOU.

Revista pedagogică a corpului didactic primar din jud. Bihor.
Organul oficial al Revizoratului școlar din ORADEA-MARE.

Insertiunile și reclame se publică după
tarif. Manuscrisele nu se înapoiază.

Apare la 1 și 15 a lunel.

Sub conducerea unui
comitet de redacție.

Abonament:

Pe an
Pe 1/2 an
Redacția și Administrația
Revizoratului.

REVIZORII DIN TOATĂ ȚARA LA BUCUREȘTI

În zilele de 7 și 8 Aprilie revizorii și inspectorii școlari din întreg cuprinsul țării au fost întruniți la sfat în București. Pentru întâia oară organele de control ale învățământului primar din teritoriile alipite s'au întâlnit în capitala României întregite. Pentru întâia oară revizorii ardeleni au strâns mâna colegilor lor din vechiul regat, din Bucovina și Basarabia. Pentru întâia oară slujitorii culturii din cele patru hotare ale neamului s'au privit în ochi și au văzut lucrând în adâncimile lor lucrarea *ăceluias ideal*.

Dl dr I. C. Angelescu este pafemi-se primul ministru de instrucțiune al Țării Românești, care strânge cu căldură mâna revizorilor săi din întreaga țară. Acest gest nu poate aduce decât roade bune școalei și culturii naționale și cel ce l-a făcut a dat dovada că-și înțelege menirea. Primul pas merită deci să fie felicitat.

La glasul de chemare al ministrului, revizorii Ardealului a răspuns cu o unanimă bucurie. Și au pornit cu toții, străbătuți de fiorul sărbătoresc al adevăraților intelectuali ardeleni, cari totdeauna, — ieri ca și azi — au mărturisit credința, că *soarele culturii românești răsare la București*.

Dragostea de școala românească la noi n'a fost o simplă problemă de luminare a masselor populare.

Ea a fost ceva mai mult. A fost o atribuție organică a ființei noastre sufletești. Școala primară la noi adăpostea *sufletul prigunit al neamului*. Iată pentru ce ni-o păzeam și ni-o temeam, ca pe o comoară. Și dacă în vechiul regat școala rurală a fost până ieri un copil vitreg, — care azi se vede îmbrățișat cu căldură, — noi cei din Ardeal ne iubim școala cu patima și gelozia mamei, care-și strânge la sân copilășul abia scăpat din ghiarele tâlharului, care încercase să i-l răpească . . .

Întrunirea dela București a fost un prilej de întâlnire sufletească, plin de bunele învățăminte, pe cari le scoate la suprafață un schimb reciproc de idei și experiențe. Precedată de o admirabilă producțiune co-

rală a elevelor în sala dela Ateneu — pe care aș fi dorit s'o asculte și să aplaude pe dl Saxu toți dascălii din Ardeal, — conferința a fost deschisă la Casa Școalelor din partea dlui ministru Angelescu, care cu acest prilej și-a desfășurat în linii mari întreg programul de muncă culturală, pe care înțelege să-o realizeze. Un program vast și bogat, care tindă să pună bazele unei României cu adevărat democratice, nu prin forme numai, ci prin însăși civilizația ei. Ideile fundamentale, cari stau la baza acestui program sunt: *unificarea, completarea și transformarea învățământului de toate gradele*. Iar între preocupările cele dintâi a fost amintită *școala primară*, care nu-i iertat să mai lipsească din nici un cătun românesc, dacă voim să păstrăm ceea ce am dobândit prin război și să asigurăm viitorul acestui neam.

Înzadar avem teatre moderne și patru universități, dacă procentul de analfabeți la sate este atât de oribil, încât ne pune în inferioritate față cu toate țările vecine. Cei peste 70 de revizori și inspectorii, cari au ascultat acest discurs, au rămas cu impresia, că la ministerul instrucțiunii se depun stăruinți ferme și conștiente pentru ridicarea învățământului și printrânsul pentru risipirea întunerecului dela sate. La opera aceasta actualul ministru, pe lângă bogatul său avânt de muncă, are colaborarea sigură și valoroasă a secretarului general dl Valaori și a directorului general dl Ghițescu, doi Români de inimă.

În fața acestora s'au început desbaterile conferinței, cari au durat două zile. Înainte de ordinea zilei, inspectorul general dl Negulescu, în termeni călduroși, a relevat importanța istorică a momentului, salutând pe Ardeleni, Bucovineni și Basarabeni, pentru prima oară strânși în mănunchi la București. Din partea noastră a răspuns dr Stroia revizorul Sibiului.

Obiectul propriu zis al constăturii a fost prezentarea situației învățământului din fiecare județ cu specială privire la starea localurilor de școală.

S'a început cu vechiul regat.

Fiecare revizor făcea un expozeu al stărilor școlare din județul său. Apoi prezenta datele necesare: de câte clădiri noi este nevoie, de câte săli de clasă, câte locuințe pentru diriginți și la câte școli este nevoie de reparaturi. Dar partea cea mai esențială și mai interesantă era, când se arăta ce muncă au depus, ce propagandă au făcut și ce rezultate au obținut revizorii școlari pentru că o bună parte din mijloacele și materialul necesar acestor clădiri sau reparaturi să le asigure comunele, ușurându-se în chipul acestor sarcini ale statului, al cărui buget este complet sleit de atâtea „afaceri“.

Și aici am făcut o constatare, la care nu ne așteptam. Țăranul din vechiul regat începe să se pătrundă serios de folosul școlii și înțelege să jertfească pentru ea. N'a fost revizor, care să nu pomenească de frumoasele sacrificii, pe cari sătenii, constituiți în comitete de construcții școlare, le-au oferit pentru clădirea de școală nouă. În afară de lucru cu mâna, cu carul și alte corvezi, țărani au oferit din grâul lor, din poamele lor, au dat livezi și lacuri de pești în arândă pentru a strânge fondul de zidire a școlii, pe care o doreau. Au fost săteni, cari au dat câte 8—10 mii de lei bani gata, s'au amintit sate cari au strâns între 50—100 mii de lei pentru școală.

Dar despre această frumoasă dărnicie populară care spune atât de mult, vom mai vorbi la momentul oportun și vom risca o comparație față cu simțul de jertfă al țăranului nostru din Ardeal, în special al celui din Bihor.

Ca într'un caleidoscop a trecut pe dinaintea ochilor noștri întreagă situația școlilor din țară. Și am constatat cu mândrie, că învățământul primar este pe cale de a fi înălțat și consolidat. Fiecare cuvânt de propagandă, fiecare șir de scrisoare, fiecare sfat și îndemn, cheltuit în acest scop, este sfânt și binecuvântat, pentru că înseamnă o petricică la temelie de granit a României de mâine, care nu-și poate răzîm viitorul, decât pe o cultură serioasă.

*

A venit rândul Ardealului. Înainte de a se înfățișa icoane detaliate asupra clădirilor de școli și a învățământului primar din cea mai frumoasă provincie a țării, ministerul și asistența au fost puși în cunoștință cu trecutul istoric și cu situația prezentă a școlii primare din Ardeal.

Revizorul Sibiului dl dr Ion Stroia, ca cel mai în vârstă, a aruncat o privire asupra trecutului și a fazelor dezvoltării școlii primare din fosta Ungarie, cu începere dela anul 1868. A arătat cum s'au dezvoltat cele patru tipuri de școli primare (de stat, comunală, confesională și particulară) și cum — în urma detestabilei politici culturale a statului maghiar, — școala confesională românească era prigonită. Și dacă i-se ofera ajutorul statului unguresc în schimb i-se cerea sufletul.

Zugrăvind starea actuală a învățătorilor confesionali români — cari și'n statul românesc au rămas tot copii vitregi — dl Stroia a rugat pe dl Ministru să-i smulgă din situația umilitoare, în care se găsesc și să aranjeze definitiv soarta lor.

Dl Ministru a declarat imediat și în modul cel mai categoric, că învățătorii confesiunilor românești sunt și rămân definitiv statisticați. S'au dat ordine, ca în statele de plată ei să fie trecuți cu salariul asimilat. Aceste ordine s'au executat. Diferența de salariu pentru trecut o vor primi ulterior din *creditul suplimentar* care s'a cerut în acest scop.

Dăm această informație pentru că învățătorimea să știe, că situația celor 1404 învățători statisticați nu mai suferă nici un echivoc. Revizorii ardeleni au mulțumit dlui Ministru pentru atitudinea hotărâtă și asigurările liniștitoare, ce li-a dat în chestiunea aceasta, a cărei rezolvire cruță școlile Ardealului de multe frământări și lupte sterile.

*

Luând apoi cuvântul revizorul județului Bihor dl Gh. Tulbure dsa a făcut, un expozeu al învățământului primar dela noi sub raportul tendințelor de instrucție și educație. A zugrăvit apoi situația clădirilor de școală, scoțând în evidență faptul, că — grație politicii de maghiarizare din trecutul apropiat — statul unguresc a obișnuit pe țăranul român — mai ales pe cel din părțile ungurenești — să-i facă școală de stat *fără să-i ceară un ban*. Este vorba de o anumită ideologie specială, de care se vor izbi serios năzuințele organelor administrative de a ridica școli noi cu concursul material al sătenilor din Ardeal. Această ideologie a evidențiat-o dl revizor Tulbure demonstrând dlui ministru, care prezida consfăturile, că este *chestiune de prestigiu și de demnitate națională* ca statul românesc să aducă toate jertfele cu putință pentru a ridica școli primare pe seama populației desrobite de sub influențele dezastruoase ale politicii de maghiarizare. Noi, organele de control, vom depune toate stăruințele și vom face cea mai întinsă propagandă, ca și sătenii să fie angajați cu oarecari sacrificii la zidirea de școli. Dar statul să nu fie zgârcit, pentru că în Ardeal am moștenit edificii frumoase, moderne, și relativ multe. Pentru a ușura sarcinile statului și a pentru a ajunge cât mai ușor și mai repede la zidirea școlare trebuincioase dl Tulbure a recomandat trei soluții ajutătoare:

1. Prefecții (prin comisiile administrative) să fie autorizați a impune asupra comunelor un impozit special (câteva %) pentru localul școlii primare.

2. Ministerul instrucțiunii să intervină la ministerul de domenii pentru a da ordin ca *atât din pădurile statului, cât și din pădurile particulare* (aici oratorul a relevat fantasticele terene de păduri ce deține episcopatul rom. cath. și gr. cath. din Bihor) să se dea gratuit (sau pe un preț minimal) cantitatea lemnului de construcție necesară la zidirea nouă de școli.

3. Ministerul Instrucțiunii să intervină prin o

adresă urgentă la cele două mitropolii din Sibiu și Blaj, cerându-le ca localurile școalelor confesionale — ai căror învățători au fost statificați — să le dea în chirie sau să le vândă statului. În special să se intervină, ca menirea culturală a acestor localuri să nu fie schimbată din partea parohiilor și ca învățătorul statificat să nu fie stânjenit în împlinirea datoriei sale până la regularea definitivă a chestiunii prin un acord între stat și biserică. (Revizorul Aradului a accentuat chiar necesitatea rechiziționării.) Toate trei propunerile dlui Tulbure au fost primite din partea ministrului și întâmpinate cu vii aprobări din partea asistenței.

Dsa a mai arătat apoi rolul revizorului în fostul stat maghiar, cercul lui de competență, raportul lui față de prefectul județului (care nu este un raport de subordonare, ca în vechiul regat), a expus situația învățământului în zona de frontieră, arătând nevoile și lipsele lui și a încheiat solicitând să i-se dea învățători buni — dar numai buni — din vechiul regat, cu ajutorul cărora să poată forma cordonul cultural și zidul puternic al conștiințelor românești, de care are nevoie granița apusană a țării.

Au mai dat relații revizorul Pop din Satu-Mare, asupra naționalizării învățământului din părțile expuse și revizorul Popescu de la Treiscaune asupra situației școlilor primare ale minorităților din Ardeal. Expunerile revizorilor ardeleni au fost ascultate cu viu interes, fiind primele informații directe și pentru oamenii de școală de dincolo aproape tot lucruri noi și necunoscute. A rămas ca fiecare revizor din Transilvania și ținuturile celelalte să-și alcătuiască tabloul localurilor de școală, cari trebuie din nou clădite, completate sau reparate în județul său.

O nouă întrunire a organelor de control s'a pus în vedere pentru luna lui Mai. La sfârșit a avut loc o masă comună, în frunte cu dl ministru Angelescu la care s'au rostit avântate cuvinte de îndemn și înfrățire.

Ne-am depărtat dela acest „congres” cu impresia, că el a fost o reală etapă pentru progresul și consolidarea învățământului rural. Ne-am întors acasă cu convingerea, că la minister se lucrează serios pentru ca școala primară să între între preocupările de frunte ale statului.

Să-o ridicăm și să-o sprijinim, pentru că ea este adevărata temelie a zilei de mâine. Și numai prin ea vom scoate țara din rușinea de a fi aproape cel din urmă stat european sub raportul științei de carte.

Un revizor din Ardeal.

Aviz!

In vederea inspecțiilor de vară, învățătorii sunt poțiti să rețină elevii până la ora 12 a. m. și 5 p. m.

Reorganizarea învățământului.

Declarațiile dlui Ministru Angelescu.

În noua situație a țării noastre, nevoile ei s'au înmulțit în măsura întregirii ei și preocuparea de căpetenie a guvernelor este îndestulirea acestor nevoi prin refacerea și unificarea întregii vieți de stat.

Ca să se ajungă însă la rezultatele dorite, nu este destul o acțiune numai pe teren politic, economic și financiar și aceasta nu este destul în special în ce privește unificarea.

Procesul psihologic al unificării românilor uniți este de durată lungă și desăvârșirea ei se poate ajunge numai începând de jos, din generația viitoare, din școala primară. Pentru că a schimba mentalitatea, concepția de viață a generației de azi, nu putea să-l treacă nimănui prin gând.

Unificarea sufletelor trebuie efeptuită dela începutul dezvoltării lor, prin creștere.

Și în acest sens întregul învățământ din țară trebuie reorganizat.

Această reorganizare este preocuparea primă a ministerului Instrucțiunii, unde se lucrează cu multă insistență în această direcție.

Nu putem decât să ne bucurăm de acest scop și în special ne bucură faptul, că dl Ministru de Instrucțiune dl Angelescu înțelege a chema la colaborare pătura largă a dascălmei de toate categoriile și din toate ținuturile, ca prin aceasta să se poată da țării o lege a învățământului bazată pe experiența vastă a celor ce lucrează pe acest teren.

Acest fapt îl probează dl Ministru prin declarațiile făcute în conferința revizorilor școlari din țară și repetate în numărul din urmă al ziarului „Adevărul”.

Iată ce spune dl Ministru :

„Pentru țara noastră se pun trei mari probleme, în ce privește învățământul de toate gradele :

1. Problema unificării învățământului.
2. Problema completării învățământului.
3. Problema transformării învățământului.

Pentru aducerea la îndeplinire a acestor mari probleme, încă de acum două luni, ministerul Instrucțiunii a început să adune material, atât din vechiul regat cât și din provinciile alipite. Intreaga legislație școlară, din mai toate țările din Occident, a fost cerută prin legațiunile noastre din străinătate și prin legațiunile străine dela noi.

După vacanțele Paștilor, se vor alcătui de către ministerul Instrucțiunii comisii pentru toate gradele de învățământ. Aceste comisii alcătuite din membrii corpului didactic de toate categoriile și de delegații universităților noastre, vor elabora primele anteproiecte asupra învățământului, care apoi, vor fi supuse spre discuție corpului didactic din întreaga țară, și numai după aceea se vor alcătui proiectele definitive, cari vor fi supuse la toamnă discuțiunii parla-

mentului. Bugetul viitor va trebui să fie alcătuit pe baza acestor proiecte.

În ce privește unificarea învățământului *comisiunile formate din membrii corpului didactic de toate gradele și din toate ținuturile*, luând tot ceea ce este bun și aplicându-l școlii românești, în viitor vor face ca în loc de patru școli, cum avem astăzi, să nu avem decât o școală unică.

Problema transformării învățământului, incontestabil că este tot atât de importantă ca și problema unificării. În urma războiului mondial, școala ca și celelalte probleme de activitate omenească, au suferit o radicală schimbare, o fundamentă transformare.

Școala de astăzi, nu poate să mai fie școala dinainte de războiu. Nevoia transformării se observă nu numai la noi, dar și în toate celelalte țări ale Europei. Așa de exemplu Franța, caută să transforme radical școala ei, începând cu învățământul primar și mergând până la universitate.

Școala din Franța caută să se democratizeze. Toată lumea este astăzi de acord acolo, a nu admițe decât o singură școală primară, contopind școala săracului cu a bogatului. (Școala primară comună cu școala primară a liceului adică cu primii ani ai învățământului secundar care este școala bogatului.) Francezii se ocupă serios, de prelungirea învățământului primar până la 15 ani, prin organizarea învățământului complementar. În același timp ei caută să dea o mare dezvoltare școlii de adulți.

Același preocupare de transformare a școlii, și în învățământul secundar. Liceul quadrifurcat tinde să devie liceu unitar, iar clasicismul combătut acum câțiva ani de o anumită școală, tinde să-și revină locul de frunte, pe care l-a avut în trecut.

Învățământul superior de asemenea este în plină transformare în tot Occidentul și în special în Franța. Francezii și au dat seama, că, cu învățământul lor pur teoretic așa cum exista înainte de război, țara lor nu putea urma transformările economice și avântul industriei, pe care alte țări, în special America și Anglia l-au luat, grație științelor aplicate. Astăzi Franța, caută să creeze alături de învățământul teoretic, învățământul tehnic (universitatea cu științe aplicate), ba chiar și un subsecretariat special al învățământului tehnic.

Dacă America a putut în câteva luni, în timpul războiului, să și creeze o armată atât de puternică, atât de bine înzestrată cu materialul necesar și elemente atât de bine pregătite fizicește și moralicește, aceasta se datora învățământului tehnic și educațiunii fizice, care formează una din preocupările de căpetenie ale poporului american.

Francezii, caută astăzi să dea o mare importanță educațiunii fizice, punând o pe aceeași linie cu învățământul propriu zis.

Conduc de aceeași idee acum trei ani, în urma

discuțiilor din comisiuni am ajuns la aceleași rezultate, că o transformare radicală a școlii românești este necesară, ținând seamă de toate transformările obținute în țările apusene.

Prelungirea învățământului primar.

Învățământul primar, trebuie și la noi prelungit până la 14—15 ani, pentru toți acei copii care nu pot urma mai departe, școala secundară. Învățământul complementar bine organizat va fi urmarea firească, a primilor ani ai învățământului primar.

Acest învățământ complementar, trebuie astfel alcătuit, încât pe lângă completarea primelor cunoștințe câștigate în învățământul practic necesar pentru a preîntâmpina nevoile, pe care le întâlnește în viață. Învățământului complementar trebuie să i urmeze școala de adulți. Numai astfel copilul de țăran va fi impedit ca să nu uite tot ce a învățat în școala primară, după cum se întâmplă astăzi. Pentru a favoriza învățământul complementar, trebuie ca certificatul de absolvire să se dea copilului după ce a terminat acest învățământ, care l-ar da dreptul de a face un an și doi ani armată în loc de doi ani și trei cât face azi.

Educația fizică.

Pe lângă cultură, poporul nostru îi mai trebuie și sănătate, care nu se poate obține decât printr-o organizațiune sistematică și amănunțită a sănătății publice și a ocrotirii sociale și în afară din școală, care la noi a fost cu totul neglijată.

Pătruns de adevărul, că fără un corp sănătos nu putem avea o minte sănătoasă, încă de acum trei ani, actualul ministru al Instrucțiunii publice alcătuieste un proiect de organizare al educațiunii fizice. Pe lângă facultatea de medicină, trebuia creată o secțiune specială de educațiune fizică, care după trei ani de studii practice și teoretice ar fi putut elibera elevilor diplome de licență în educațiune fizică, putând fi întrebuințați în școli ca profesori de educațiune fizică egali cu profesorii secundari, Casa culturii poporului este pe cale de a da astăzi filință acestei instituțiuni, clădind și un institut de educațiune fizică. În noua organizațiune a învățământului trebuie prevăzută pe lângă facultatea de drept o secțiune specială de ziaristică cum există și în alte țări, în special în America.

... Trebuie să sacrificii mari și rezezi din partea statului pentru a putea aduce învățământul la nivelul învățământului din străinătate. D-l d-r Angelescu are ferma convingere, că guvernul actual care s'a pronunțat destul de clar în această privință prin d-l ministru de finanțe, zilele trecute în parlament, nu va cruța nici un sacrificiu pentru a înzestra școala cu tot ce-i este necesar. Un miliard sau două dacă s'ar cheltui astăzi pentru școală, ar fi bani bine întrebuințați pentru că cultura poporului, trebuie să

fie preocuparea de căpetenie a acelor cari conduc statele și cari doresc să guverneze un popor conștient de drepturile lui¹⁴.

Așteptăm cu nerăbdare aceste anteproecte, pentru ca și noi ceștii dela granița țării să ne putem spune cuvântul asupra lor.

P. C.

Aspirații și moravuri.

— Câteva constatări și reflexii. —

Era prin luna lui Noemvrie anul trecut. Intr'o zi de toamnă posomorâtă mă aflam la o gară în așteptarea trenului, care avea să mă transporte acasă dintr'o delegație oficioasă. Cum așteptam, iată, că deodată apare la gara numită un coleg și prieten de școală al meu, învățătorul P. Bucuroși de o revedere urmată după un interval de timp destul de îndepărtat, ne așezaserăm în vagon și desfăcându-ne traista, începuserăm a ne adânci în discuții din ce în ce mai animate și mai interesante. Și ce credeți despre ce se putea încinge între noi o discuție interesantă? Vă spun eu! Fiind el dascăl, iar eu, dela înfăptuirea visului național fiind ridicat cu o treaptă oarecare mai sus, — cum s'ar zice *peste dascăli*, — conversația noastră atinge chestii școlare. Din vorbă în vorbă căutând reciproc a stabili ce e *bun* și ce *nu* — după părerea noastră — în organismul nostru școlar, am ajuns și la *inspecțiile școlare*. La acest loc prietenul meu îmi descopere o pornire a unor învățători din părțile sale, cari, — jigniți oarecum că se văd controlați și văd împlinduli-se anumite datorii prin un „fost coleg de meserie“ și suferințe al lor, prin un român ca și ei, — în loc se dea laudă lui Dumnezeu, cârtesc contra fostului lor coleg, îl ponegresc și bârfesc, fără considerare la *loc* și *societate*, cu epitete ca: „*Ce se ocoșeste că doar știu eu ce învățător a fost el*“. — *Cine-i el?* — „*Nu-i așa ca mine*“, etc. etc. Fiind drumul ce aveam să-l facem împreună destul de scurt și sosind trenul la locul unde eu trebuia să mă cobor, prietenul meu nu mai putu continua. Doar că eu, luându-mi adio, continuai firul întrerupt adăugând: și pe la noi, dragă, se petrec cazuri similare celui descris de tine. Și ne-am despărțit . . .

De atunci a trecut o bucată bună de vreme și n'am mai văzut pe prietenul meu. Și nu știu dacă ni-se va mai da prilej să continuăm cândva firul conversației întrerupte. Cum dar o nouă întâlnire e un secret al viitorului și știindu-l pe prietenul meu abonat al acestei reviste, îi voi descoperi, pe aceasta cale, felul cum înțeleg eu a aprecia o pornire pe cât de condamabilă pe atât de primejdioasă pentru cauza comună pe care o servim. Și va trebui să ne ocupăm cu astfel de curente pentru că nu e vorbă numai de un caz izolat, ci avem cunoștință de mai multe cazuri de acest fel. Se critică fără motiv, se bârfește fără bază și din

toate reiese că cei *nemulțumiți* au ca substrat al procedurii lor numai *invidia*. Iar omul stăpânit de aceasta slăbiciune nu are considerații. Fără a-și cunoaște propriile sale defecte ei văd palul în ochiul altuia, dar nu văd grinda în ochiul lor propriu. Ei n'au răbdarea să aștepte ca propriile lor vrednicii să-i înalțe, ci dau cu coatele și se împulzesc cu de-a sila fără a aștepta ca în baza unui trecut de merite să fie invitați acolo, unde se doresc. Și în egoismul lor aceste „forțe dubioase“, călcându-se pe călcăie, dau târcoale pela *locurile înalte*, căutând a delătura pomii roditori din grădina școlii românești pentru a se așeza în locul lor — *scăieții*.

Stăpâniți de astfel de sentimente incompatibile cu demnitatea unui educător, neastâmpărații cari nu să nizuiesc a-și forma în școala lor clasele prescise, își conduc rău sau nici cum registrele, nu să nizuiesc a-și prelucra lecțiile și a mai publica câte una, aceia, cari încep și încheie anul școlar când vreau și țin lecțiile cum și când le place și nu vreau sau nu știu prelucra temele care li-se încredințează din partea organelor competente, cu un cuvânt aceia, cari nu dau semne că ar simți în sufletul lor o scântee cât de palidă de *vocațiane dăscălească* și *dragoste cătră profesiunea lor* și dintre cari unii nici limbei românești nu-i dau loc în familia lor, — aceia sunt, cari strigă mai tare dehonestând pe alții și laudându-se pe sine. Dar uită că pe *scara vredniciei*, pe o astfel de *cale nu se pot urca treptele* . . .

Când vedem și auzim unele ca acestea și ne gândim cu câtă sfiială, umilință și respect se vor fi purtat acești „eroi“ față de inspectorul *străin* de ieri (chiar fiind inrolat dintre dascăli), ne cuprinde o jale pentru soartea și viitorul școlii noastre, care în zile atât de mari poate avea și *învățători* atât de mici. Pe semne în coșnița corpului nostru învățătoresc, nu sunt numai *albine* lucrătoare, ci sunt și alte *vietăți*, cari prin idei și *fapte* cari miroase a *bolșevism*, mână apa pe moara nenumăraților dușmani ai tinerei noastre școlii *naționale*.

Admițând chiar, că cutare organ de control nu corespunde pe deplin misiunii nobile, ci i-s'a încredințat, nici atunci acțiunea unor astfel de *eroi de tufă* nu este îndreptățită. Sunt reviste de specialitate, între cari acum și „*Școala Nouă*“ și sunt și alte mijloace legale, prin cari se poate căuta îndreptarea răului, dacă există; sau chiar înlăturarea organului abuziv. Nici de cum însă nu se poate admite și tolera ponegrirea și discreditarea organului respectiv înainte ca autoritățile competente să-și fi enunțat verdictul lor. Clevețele și bârfelile nu au loc în școală, ele nu sunt mijloace *educative* ci sunt moravuri *coruptive* și *învățătorul, ca pionerul virtuților* nobile și *făuritorul caracterelor* unui popor nu se poate face misionarul și complicele printăcere a unor astfel de deprinderi.

Așteptăm dar ca adevărații învățători, cari își iubesc patria și neamul, să condamne pe toți cei cari

să deprind cu astfel de apucături prin cari se tulbură *ordinea*, se distruge *disciplina* și să subminează *autoritatea*, fără cari o *instituție* nu poate *înflori*, iar o *corporațiune* nu se poate impune.

Acei *învățători* cari își simt jignit amorul propriu dacă vreau să merite acel frumos nume și dacă doresc să li-se satisfacă ambiția de a să vedea ridicăți cât mai sus pe scara măririlor să nu cârtească ci, amăsurat misiunii sublime ce li-s'a dat, — *împlinindu-și unul fiecare datoria cu scumpătate* — *să caute totodată a-și însuși și o altă educație și alte moravuri.*

Ioan Roșu

s. revizor școlar.

O lecție de istorie la cl. III-a primară.

Ștefan cel Mare. Lupta din Codrul Cosminului și moartea sa.

Lecția de istorie are ca scop dezvoltarea sentimentului național. Nu mai e nevoie să arăt că sentimentele nu se dezvoltă decât printr'o expunere caldă și colorată, printr'o bogăție de amănunte interesante, printr'o expresivitate potrivită.

Mă voi încerca să schițez o lecție de istorie, ținută la școala de aplicație, și voi arăta ce nu am amintit în această lecție pentru a nu întuneca figura măreață pe care faptele lui Ștefan cel Mare au făcut-o atât de interesantă.

Era vorba despre lupta din codrul Cosminului. După o legendă, se zice, că acolo Ștefan cel Mare a vrut să-și răzbune pe Poloni de îndrăsniala lor și a pus să se are cu ei o câmpie pe care a semănat ghindă. Pădurea ce s'a ridicat în acel loc se numește Dumbrava Roșie. Nu se știe sigur dacă așa s'a întâmplat sau nu. Ceeace este sigur e că în cazul când Ștefan cel Mare ar fi săvârșit acest act, atunci el pierde foarte mult în ochii copiilor. Nu răsunarea, nu ura între popoare trebuie să se nască în sufletul copiilor, ci entuziasmul pentru faptele frumoase și mari ale trecutului nostru. Deaceea am gândit necesar să nu dau acest amănunt și să scot în lumină numai ceea ce l-a făcut numele atât de mare: *Generozitatea și vitejia* sa.

*

Introducere. Ați auzit copil de un domn mare și viteaz, cum nu s'a mai pomenit pe lume? . . . Ei bine, cine ar putea să mi spună cum s'a numit acest domn?

E Ștefan cel Mare domnul Moldovei.

Cine ar putea să-mi spună ce a făcut el odată când a vrut să bată pe Turci? Dar când a vrut să bată pe Unguri? Ați auzit voi de un alt popor care a avut războaie cu alți domni ai noștri, despre care ați învățat? Cine e acel popor? Am să vă vorbesc despre acest popor. Am să vă spun ce a făcut Ștefan cel Mare, când a văzut că o să aibă și acest popor poftă să cucerească țara.

Tratare. După multele lupte pe care le avusese Ștefan cel Mare cu Ungurii, cu Tătarii, cu Turcii, a venit vremea ca el să îmbătrâneasce. El nu avea însă și sufletul îmbătrânit, și de aceea a putut să fie plept dușmanilor săi până la moarte.

Iată că odată, când au văzut Polonii, că Ștefan nu va fi în stare să apere țara, au venit s'o jefuiască. Au intrat în țară și s'au oprit în fața capitalei, care știți că era la — răspund copiii — Suceava. Cine poate să mi o arate?

Acolo au stat Polonii cu tunurile lor mai multe zile, fără să o poată lua. Atunci Ștefan a trimis vorbă acestor oameni, fără omenie, să plece din țară tot pe drumul pe unde au venit, căci altfel va fi rău de ei. Ei însă aveau nevoie de mâncare, și mai aveau nevoie și de altele ca: cal, boi, vaci, pe cari le găseau din belșug în țara lui Ștefan cel Mare.

Atunci, au luat ei alt drum și au pornit prin alte părți spre țara lor. (Se urmează pe hartă drumul luat.) Aci au ars tot în drumul lor, ca să nu mai rămâe nici o urmă de jaful pe care-l făcuse.

Ștefan cel Mare, auzind aceste lucruri, a strâns în grabă oștire și a adunat-o într'o pădure în apropiere de hotar.

Era o zi de toamnă. Copacii erau despoți de frunze. Ștefan avea puțină oștenă. Atunci ce se gândi el? Cum aş putea eu să bat pe acești dușmani cari mi-au jefuit Țara? Am să-i trec în lumea cealaltă. Și așa a și făcut. A adunat ostașii săi, a strâns mulți, căci ei veneau întotdeauna bucuroși când îi chema Ștefan, — așa a putut el scăpa de toți dușmanii lui. A adunat so'dații, i a așezat îndărătul copacilor, apoi a luat cu sine și multe topoare, și a pus câțiva soldați să taie toți copacii [de la rădăcină]. După aceea a luat lemne și i a proptit ca să nu cază când vor veni soldații moldoveni.

Când toată armata era în pădure, și când Polonii erau în drum spre casă, coborând la vale (se arătase mai dinainte locul unde era situată pădurea, așa că copiii pot să-și dea seamă de modul cum era situată acea luptă) a luat lemnele cari proptiau copacii și a dat drumul acestor copaci peste Poloni. Polonii s'au pomenit în spatele lor cu o pădure. Ștefan nu mai a așteptat mult, a ieșit înaintea Polonilor, a început din nou lupta și așa a scăpat de ei, de toți, căci nimeni aproape nu mai rămăsese cu viață. Ștefan cel Mare a văzut în timpul acestei lupte imaginea Sf. Dumitru, care i se arăta și i spune: „Ai să învingi! Nu te teme, eu te ajut!”

Recapitulare prin întrebări. Cum s'a luptat Ștefan cel Mare cu Polonii? Ce a făcut el? Cum s'au purtat Polonii? Ce fel de domn a fost Ștefan cel Mare?

Moartea lui: Ștefan cel Mare căpătase în luptele lui cele multe ce avusese cu Tătarii, cu Turcii, cu Ungurii și cu Polonii mai multe răni. Una din ele nu se putu vindeca din cauza bătrâneții și așa Ștefan cel Mare suferea din această cauză.

Nu trecu mult după ce bătu și pe Poloni și deodată ei căzu bolnav la pat.

Se adunase în jurul lui boerii țării, soția și fiul său Bogdan și mitropolitul. Ștefan abia mai putea să vorbească. Se adresă atunci lui mitropolitul țării și zise: „Doamne ce se va întâmpla cu țara aceasta dacă tu ne vei părăsi acum?” Nu răspunse Ștefan nimic atunci, dar după un timp șopti: „De ce vă temeți? Nu am eu soldați viteji care să o apere? Ea nu a pierit până acum, nu va pieri nici de acum înainte. Ce să faceți? Veți alege în locul meu pe Bogdan, fiul meu și el va conduce țara ca și mine.” Apoi închise ochii și-și dete sfârșitul.

A fost o mare durere pentru tot poporul moartea lui Ștefan cel Mare. L-au plâns cu toții, mic și mare, boeri și țărani multe zile. Nu avusese până atunci, de la Alexandru cel bun, un domn așa de bun și viteaz. A fost dus cu multă jale de tot norodul la mănăstirea Putna, cea mai frumoasă mănăstire pe care o zidise el.

Vă mai aduceți aminte unde se află ea? (Se arată pe harta desemnată pe tablă.)

Apoi se adună din nou poporul, boeri și țărani, pe câmpia Dreptății, tot unde fusese ales și Ștefan și acolo fu ales Bogdan Vodă, fiul său. Era mare durere, dar era și bucurie, gândindu-se că acest domn va fi tot așa de bun ca și Ștefan cel Mare. Într'un glas au strigat cu toții: „Să trăiască și să fie ca și Ștefan!”

Se povestește de un copil.

Incheiere: Se face o mică recapitulare a calităților lui Ștefan cel Mare. Cum a fost el în toate războaiele sale? Ce războaie a pierdut? Din ce cauză le-a pierdut? Cum a căutat el să câștige aceste războaie? (Încurajând soldații și alegând locul de luptă.) Ce puteți spune despre el, pentru că știa să încurajeze soldații? (El era viteaz.) Dar pentru că știa să aleagă locul de luptă? (Era deștept.) Ce domn a mai avut aceste calități? Mircea cel Bătrân. Cum au fost deci acești domni? Viteji și înțelepți.

Aplicare. Se cere apoi să se scrie pe caet una din luptele lui Ștefan cel Mare, care le-a plăcut mai mult.

El. Filipidescu

Prof. de pedagogie Oradea-M.

PARTEA OFICIALĂ.

I.

Nr. 804—1922.

Circular

către toți învățătorii de toate categoriile din județ.

Se pune din nou în vederea corpului didactic primar, precum și a eforiilor școlare, că în nici o afacere nu se pot adresa de-a dreptul la Minister, ci numai prin intermedierea noastră.

Abstragând dela împrejurarea, că rezolvirea as-torfel de cereri întârziate, pentru că ni se trimit pentru opinie, dar în baza ordinului Nr. 8815—1922 VI., cererile înaintate deadreptul la Minister nu se vor mai rezolvi, iar cei-ce le-au înaintat vor fi urmăriți pe cale disciplinară.

II.

Nr. 808—1922

Circular.

Se aduce la cunoștința învățătorilor ajutori, că li s'a aprobat să beneficieze de reducerea termenului militar conform prevederilor art. 53 din legea recrutarilor.

În consecință, acei învățători, cari ajung să și facă stagiul militar, vor cere acest favor. La cererea de reducerea termenului pe lângă certificatele de studii se va anexa și certificatul de serviciu și un angajament vizat de Ministerul Instrucțiunii, că se obligă a servi în învățământ cel puțin 10 ani.

Fără acest angajament, favorul nu se va putea obține.

III.

Nr. 809—1922.

Circular.

Se aduce la cunoștința celor interesați, că excepțional până la 1 Septembrie 1922 se primesc acte în limba minorităților etnice. Cele adresate Ministerului însă nu pot fi decât în limba statului.

IV.

Nr. 811—1922.

Circular.

Se aduce la cunoștința direcțiilor pe lângă cari funcționează grădini de copil, că în baza ordinului Nr. 2907—1922 VI. al Directoratului general din Cluj, feriele la grădinițele de copii se modifică astfel, că acelea se vor da o lună iarna, și una vara. Oradea Mare, la 12 Aprilie 1922.

Revizoratul școlar.

INFORMAȚIUNI.

Necrolog. Dl dr Lazar Chirila directorul învățământului primar și normal din Cluj a avut durerea de a pierde pe fiul cel mai mic.

Transmitem îndureratei familii cele mai sincere condoleanțe.

Sinodul eparchial al diecezel gr.-ort. din Oradea-Mare își va ține ședințele începând cu Duminica Tomii, în sala festivă a primăriei.

Nou prefect al județului, a fost numit dl *Iulian Peter* profesor al liceului Gozdu din Oradea Mare.

Un document mai mult, că corpul didactic începe a fi apreciat.

Serbare școlară foarte bine reușită a aranjat corpul didactic dela școala de stat Salonta-Mare. Reușita morală o ilustrează elogiile aduse corpului didactic de ziarul maghiar din Salonta-Mare, și-faptul, că a

trebuit repetată serbarea, pentru cei ce n'au încăput primadată.

Venitul în folosul bibliotecii și ajutorarea elevilor e peste 7000 lei.

*

Comitetul secției județului Bihor al Asociațiunii învățătorilor din Ardeal, Crișana etc. a ținut ședință Marți, la 11 Aprilie a. c. în Oradea-Mare.

După ce s'a compus un proiect de statut al secției județene, din interes general pedagogic-cultural, precum și pentru ușurarea administrației acestei secții județene, în sensul statutului menționat, s'a decis să se procedeze la divizarea secției în subsecții, cu acăr organizare s'au încredințat următorii:

Oradea Mare A. Catona. Pl. Centrală A. Suciu. Pl. Aleșd E. Drimba. Pl. Tinca-Beliu G. Dudulescu. Pl. Beluș M. Cinghița. Pl. Ceica I. Mangra. Piasa Vașcău V. Sala. Pl. Mărghița P. Bugariu, Pl. Salonta Cefa I. Costă. Pl. Sălard G. Oros. Pl. Sechehid-Mihaialău N. Chirvai, cărora comitetul central al secției le va trimite toate îndrumările în acest scop.

*

Leafa pe luna Martie a învățătorilor de stat s'a ordonanțat, chitanțele s'au trimis la percepționalele respective.

SFATURI ȘI INDEMNURI.

Învățător rural. Nu numai Dia, dar aproape nici un învățător nu este în clar cu modul de leafă, ce se plătește astăzi. Iată o explicație clară: Un învățător începător are leafă lunar lei 600, din acest'a se reține 10 procente la fondul de penziuni, rămâne de plată 540 lei, la aceștia mai adaugi 200 lei spor de scumpete, face 740 lei. Din aceasta sumă se reține impozitul de 6 procente, nu după suma întreagă însă, fiindcă de impozit este scutită la sate suma de lei 400. Acum dacă un învățător are și locuință, după aceasta încă se plătește impozit și anume dacă învățătorul are leafă sub 1000 lei, valoarea locuinței este egală cu $\frac{1}{8}$ din întreaga leafă, iar peste 1000 lei cu $\frac{1}{6}$, și după aceasta sumă se socotește darea de 6 procente.

Leafa de bază se urcă în modul următor. După 3 ani de serviciu împliniți e 700 lei, după 6 ani 800 lei și după 12 ani 1000 lei lunar. La această sumă din 5 în 5 ani vine câte o gradajie de 25 procente la leafa de bază.

În cazul Diata iată socoteala: ai 11 ani de serviciu, deci leafa de bază $800 + 2$ gradajii à 25 procente lei $400 = 1200 - 10$ procente la fondul de penziuni $120 = 1080 + 200$ lei spor de scumpete = 1280. Din aceștia plătești dare după $880 \times 6 = 5280$, întregit la 58, iar după locuință și se socotește $240 \text{ lei} \times 6 = 1440$, rotunzit $14 + 53 = 67$, deci $1280 - 67$, primești la mână 1213 lei.

Girant respons: **P. Coroiu.**

Mulți învățători se plâng apoi, că deși li s'au împlinit anii de serviciu cari îi îndreptătesc la urcarea lefei ori gradajiei, tot nu li s'a făcut la timp. Și cauza acestui fapt îl caută totdeauna în Revizoratul școlar spunând, că e neglijență, superficialitate etc.

Aceste plângeri absolut nu sunt bazate. Iată pentru ce! La revizorat, se poartă evidență despre anii de serviciu ai tuturor învățătorilor și în baza acestor evidențe bazate pe certificatele de serviciu păstrate la noi înaintările se fac automat. Cum însă anul bugetar al țării începe la 1 Aprilie, nici o înaintare nu se poate face decât cu această dată. Deci în cazul Diata la 1 Septembrie 1922 împlinești 12 ani de serviciu, numai dela 1 Aprilie 1923 primești leafă de bază 1000 lei și gradajiele corespunzătoare. Cum legea penziilor prevede, că dacă funcționarul înaintează în șalar, are să plătească la fondul de penziuni întreg sporul pe o lună, de fapt leafa urcată o primești numai începând cu luna Mai.

Din cele expuse fiecare învățător poate socoti leafa ce i se compete.

*

C. P. în P. După cum te-ai convins din chitanța pe luna Aprilie, învățătorii confesionali români sunt satisfăcuți și ca atari primesc leafa dela stat. Este în interesul Dv. ca de aci înainte să nu mai primești leafa dela comunele bisericesti, pentru evitarea eventualelor încurcături.

De altcum după cum vezi din declarațiile Dlui Ministru, se lucrează la unificarea învățământului, când se vor sista diferitele categorii de școli.

*

S. G. în G. Ai trimis Revizoratului școlar o scrisoare oficioasă emisă dela „Oficiul școlii din G.". Aceasta nu este corect. Școala nici odată nu a fost și nu este permis să fie un oficiu. Școala este acela ce trebuia să fie, școală și să nu i dăm alt caracter.

*

S. S. în F. Mulți sunt acei învățători, cari au restanțe de competențe de pe anii trecuți bugetari, provenite din introducerea contabilității noui. Fiți liniștiți însă, că s'au luat demersurile necesare pentru ordonanțare, și fiecare om își va primi competențele legale. Întârzierea provine numai din mersul greoi cu acordarea creditelor necesare.

Cuprinsul.

Revizorii din toată țara la București	Un revizor din Ardeal
Reorganizarea învățământului	P. C.
Aspirații și moravuri	Ioan Roșu.
Lecție practică din Istorie	E. Filipidescu.
Partea oficială	**
Informații	**
Sfaturi și indemnuri	**